

**ERKIN VOHIDOV HAYOTI VA IJODINI O‘RGANISHDA ZAMONAVIY
PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALAR
(5-SINF ADABIYOT DARSLARI MISOLIDA)**

Ozoda Odiljon qizi Abdullayeva

Chirchiq davlat pedagogika universiteti talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.6757429>

Annotatsiya. Ushbu maqolada o‘zbek adabiyotining yirik vakillaridan bo‘lgan yurak hurriyatiga intilgan shoir Erkin Vohidovning hayoti va ijodini o‘rganishda zamonaviy metod va texnologiyalardan foydalanish tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: pedagogik texnologiya, innovatsion pedagogika, interfaol metodlar, “Kichik guruhlarda ishlash”, “Rost va yolg‘on” topshirig‘i, sinkveyn

**СОВРЕМЕННЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ТЕХНОЛОГИИ В ИЗУЧЕНИИ ЖИЗНИ И
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СВОБОДНЫХ МОНОТЕИСТОВ
(НА ПРИМЕРЕ УРОКОВ ЛИТЕРАТУРЫ В 5 КЛАССЕ)**

Аннотация. В данной статье анализируется использование современных методов и технологий в изучении жизни и творчества великого поэта Эркина Вахидова, одного из великих представителей узбекской литературы.

Ключевые слова: педагогическая технология, инновационная педагогика, интерактивные методы, «Работа в малых группах», задание «Верно-неверно», воронка.

**MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN THE STUDY OF THE LIFE AND
WORK OF FREE MONOTHEISTS
(ON THE EXAMPLE OF 5TH GRADE LITERATURE LESSONS)**

Abstract. This article analyzes the use of modern methods and technologies in the study of the life and work of the great poet Erkin Vahidov, one of the great representatives of Uzbek literature.

Keywords: pedagogical technology, innovative pedagogy, interactive methods, “Working in small groups”, “True and false” task, sinkway

KIRISH

Bugungi kunda ta’lim tizimiga yangidan yangi zamonaviy pedagogik texnologiyalar kirib kelmoqda hamda o‘qitishning ko‘plab zamonaviy metodlari keng qo‘llanilmoqda. O‘qitishning bu kabi metodlarini qo‘llash o‘qitish jarayonida yuqori samaradorlikka erishishga olib keladi. Bu metodlarni darslarning didaktik vazifalaridan kelib chiqqan holda tanlash, an’anaviy dars shaklini saqlab qolish, dars jarayonida ushbu metodlardan unumli foydalanish ta’lim oluvchilarning o‘zlashtirish darajasini yanada o‘shirishga olib keladi. Hozirgi davr ta’lim taraqqiyoti yangi yo‘nalish – innovatsion pedagogikani maydonga olib chiqdi. Pedagogik texnologiya – ta’lim va tarbiya jarayonida zamonaviy pedagogic texnologiyalarni qo‘llash, texnologik yondashuv asosida ta’lim va tarbiya jarayonining samaradorligini oshirish muommolarini o‘rganadi.

TADQIQOT MATERIALLARI VA METODOLOGIYA

Hozirgi kunda zamonaviy pedagogik texnologik metodlar deganda, asosan, interfaol metodlar tushuniladi. Bu metodlar bugungi kunda keng tarqalgan bo‘lib, barcha ta’lim muassasalarida birdek foydalanilmoqda.

O'zbekiston Qahramoni, noyob iqtidor egasi va o'zbek xalqi qalbida chuqur o'rniga ega bo'lgan shorimiz Erkin Vohidov hayoti va ijodini kelajagimiz egalari bo'lmish o'quvchi-yoshlarga ta'lim jarayonida uzviylikda o'rgatish hamisha davr talabi bo'lib kelgan. Zero, shoirning dastur va darsliklarda berilgan she'rlarini zamon talablaridan kelib chiqqan holda samarali usullarda o'rgatish o'quvchilar ma'naviyatini boyitishga, mustaqil fikrlashlarini shakllantirishga, nutqi va dunyoqarashining o'sishiga, badiiy adabiyotga mehr-muhabbati ortishiga xizmat qiladi.

Umumiy o'rta ta'lim maktablari adabiyot darslarida Erkin Vohidovning hayoti va ijodiga oid mazvular beshinchi, oltinchi hamda o'n birinchi sinfida o'qitiladi. 5-sinfda Erkin Vohidovning hayotiga oid ma'lumotlar va uning "Nido" dostoni o'rganiladi. Uzviylashtirilgan taqvim rejaga ko'ra bu sinfda Erkin Vohidovning hayoti va ijodi uchun 3 soat ajratilgan. Ushbu 3 soat darsni zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalangan holda tashkil etish darsning samaradorligini hamda sifatini oshiradi.

TADQIQOT NATIJALARI

Darsni guruhlariga bo'lgan holda tashkil etish o'quvchilarni yanada faollikka chorlaydi va ularni hamjihatlikda ishlash ko'nikmasini mustahkamlaydi. Shu boisdan sinfni 3ta guruhga bo'lib olamiz. Guruh nomini tanlashda shoirning ijodidagi asarlarni nomidan ham foydalanish ham mumkin.

1. "Nido" guruhi
2. "O'zbekim" guruhi
3. "Ruhlar isyoni" guruhi

Guruhlar shakllantirib olingach, Erkin Vohidov hayoti haqidagi ma'lumotlar bilan tanishtiriladi va o'quvchilarga "Kichik guruhlarda ishlash" usuli orqali har bir guruhga shoir hayoti haqida ma'lumot to'plash topshirig'i beriladi. Guruhlar to'plagan ma'lumoti asosida ma'lumotlarni taqdim qiladilar. Bunda guruhlarda bir xil ma'lumot bo'lmasligi va har bir guruh boshqa guruhlarda takrorlanmaydigan ma'lumot berganligi e'tiborga olinadi. Bunda o'quvchilarning tinglab tushunish kompetensiyalari rivojlanadi va ma'lumotni tahriray olish qobiliyati shakllanadi. Guruhlar ma'lumoti to'planib tahlil qilinadi faol o'quvchilar rag'batlantiriladi.

"Rost va yolg'on" topshirig'i. Erkin Vohidov hayotiga oid quyidagi ma'lumotlarni rost yoki yolg'on ekanligini tasdiqlang :

<u>E.Vohidov 1936-yil 28-dekabrda Toshkentda tug'ilgan.</u>
<u>10 yoshiga yetar yetmas yetim qolgan</u>
<u>"Tong lavhasi", "Buloq", "Sevgi", "Ona tuproq" nomli she'rlari bor</u>
<u>"Nido", Ruhlar isyoni" nomli hikoyalari bor</u>
<u>"Gulxan" jurnalida bosh muharrirlik qilgan</u>
<u>Gyotening "Faust" asarini tarjima qilgan</u>

<u>Rost</u>	<u>Yolg'on</u>
<u>Rost</u>	<u>Yolg'on</u>
<u>Rost</u>	<u>Yolg'on</u>
<u>Rost</u>	<u>Yolg'on</u>
<u>Rost</u>	<u>Yolg'on</u>
<u>Rost</u>	<u>Yolg'on</u>

“*Asar adashdi*” topshirig‘i. Erkin Vohidovning asarlari aralash holatda o‘quvchilarga taqdim etiladi. Ularni to‘g‘ri yozish topshirig‘i beriladi.

“Sevgi lavhasi” _____

“Ona tong” _____

“Buloq chashmasi” _____

“Orzu maskani” _____

“Hozirgi iztirob” _____

“Yurak va lirika” _____

MUHOKAMA

Darslikda shorining “Nido” dostoni berilgan bo‘lib bu doston o‘qituvchi tomonidan obrazli qilib o‘qib beriladi yoki dostoning audio matni tinglanadi. Ma’ruza usuli orqali o‘qituvchi dostonidagi tasvirlarni tahlil qilib tushuntirib beradi. Dostonidan olingan xulosalar asosida samarali usullardan biri bo‘lgan “Sinkveyn” usulini qo‘llash mumkin. Bu usul fransuz tilida “5 qator” ma’nosini bildirib, ma’lumotlarni sintezlashga yordam beradigan qofiyalanmagan she’r hisoblanadi va unda o‘rganilayotgan tushuncha to‘g‘risidagi axborot yig‘ilgan holda, o‘quvchi so‘zi bilan turli variantlar hamda turli nuqtai nazarlar orqali ifodalanadi. Sinkveyn tuzush qoidalari:

1-qator: Mavzu bilan ifodalanadi (odatda ot tanlanadi).

2-qator: Mavzu ikkita sifat bilan ifodalanadi (2ta sifat yoziladi).

3-qator: Mavzu doirasidagi hatti-harakatlar uchta so‘z bilan ifodalanadi. (3ta fe‘l yoki ravishdosh yoziladi).

4-qator: Mavzuga nisbatan munosabatni anglatuvchi va to‘rtta so‘zdan iborat bo‘lgan fikr yoziladi.

5-qator: Mavzu mohiyatini takrorlaydigan, ma’nosi unga yaqin bo‘lgan bitta so‘z yoziladi (mavzuga sinonim so‘z yoziladi).

Yuqoridagi qoidalar o‘quvchilarga tushuntiriladi va sinkveyn tuzish topshirig‘i beriladi.

Nido

iztirobli, achinarli

vayron qildi, qo‘rquvga soldi, otasiz qoldirdi

insoniyatning baxtli kelajagi uchun kurash

urush

XULOSA

Ta’lim samaradorligini oshirishda yuqoridagi kabi yangi pedagogik texnologiyalarning, turli yangidan-yangi metodlarning ahamiyati kun sayin ortib bormoqda. Bundan ko‘zlangan asosiy maqsad, o‘quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini ro‘yobga chiqarish, ularni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash bilan birga mustaqil fikr yuritishga, ma’lumotlarni analiz-sintez qilishga va erkin fikr bildira olishga tayyorlashdan iboratdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Abdullayeva, O. O. (2021). Abay ijodini o‘rganishda savol va topshiriqlar ustida ishlash. *Academic research in educational sciences*, 2(3), 4-9.
2. Abdullayeva, O. O. (2021). Ibroyim Yusupov ijodi asosida o‘quvchilarning vatanparvarlik tuyg‘ularini o‘stirish. *Academic research in educational sciences*, 2(3), 176-180.

3. Botirboyev, F. P., Abdullayeva, O. O., & Shermatova, U. S. (2021). O'ljias Sulaymonov ijodini o'rganishda savol va topshiriqlar ustida ishlash. *Academic research in educational sciences*, 2(4), 2013-2018. <https://doi.org/10.24411/2181-1385-2021-00834>
4. Abdullayeva, O. (2021) Badiiy asarlarning inson ruhivati ta'siri. *Scientific progress*, 1(5), (pp. 272-275)
5. Abdullayeva, O. O. Q. (2021). O'zbek tilini o'qitishda zamonaviy texnologiyalarning o'rni. *Scientific progress*, 1(5)
6. Abdullayeva, O. O. Q. (2021). ADABIYOT DARSLARINI TASHKIL ETISHDA INTERFAOL METODLARDAN FOYDALANISH. *Студенческий вестник*, 16(161)
7. Abdullayeva, O. O. Q. (2021). OTLARNING BIRLIK VA KO'PLIKDA QO'LLANILISHINI O'RGATISH. *Scientific progress*, 2(1)
8. Abdullayeva, O. O. Q. (2021). XALQARO TADQIQOTLAR VA ULARNING ADABIYOT FANIDA TUTGAN O'RNI. *Scientific progress*, 2(1)
9. Ozoda Odiljon qizi Abdullayeva. (2021) O'lmas Umarbekov hayoti va ijodini o'rganishda interfaol metodlar bilan ishlash. *Science and education*, 2(5)
10. Ozoda Odiljon qizi Abdullayeva. (2021) Saida Zunnunova hayoti va ijodini o'rgatishning samarali usullari. *Science and education*, 2(5)
11. Ozoda Odiljon qizi Abdullayeva. (2021) Said Ahmad hikoyalarini o'rganishda interaktiv metodlar. *Science and education*, 2(6)
12. Ozoda Odiljon qizi Abdullayeva. (2021) Umumiy o'rta ta'limda ertak o'qitish metodikasi. *Scientific progress*, 2(2)
13. Ozoda Odiljon qizi Abdullayeva. (2021) Chingiz Aytmatovning "Oq kema" asarini o'qitishda interaktiv usullar. *Scientific progress*, 2(2)
14. Ozoda Odiljon qizi Abdullayeva. (2021) Umumiy o'rta ta'limda ertak o'qitish metodikasi *Scientific progress*, 2(2)
15. Ozoda Odiljon qizi Abdullayeva. (2021) Umumiy o'rta ta'limda hikoya o'qitish metodikasi *Scientific progress*, 2(2)
16. Bobur Yangiboy o'g'li Hakimov., (2022) Ozoda Odiljon qizi Abdullayeva "Mening o'grigina bolam" asarida o'tgan va hozirgi zamon. *Eurasian Journal of Social Sciences, philosophy and culture*, 2(5)
17. Ozoda Odiljon qizi Abdullayeva., Bobur Yangiboy o'g'li Hakimov.(2022) "Halqa" asarida islom dini uchun kurash (Abdulloh obrazining tafsilotlari misolida). *Science and Innovation* 1(2)
18. Bobur Yangiboy o'g'li Hakimov., Ozoda Odiljon qizi Abdullayeva.(2022) O'TKIR HOSHIMOVNING "DUNYONING ISHLARI" ASARINING BADIY-FALSAFIY XUSUSIYATLARI HAMDA "ILTJO" HIKOYASI HAQIDA. *Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences* 2(5)
19. Ozoda Odiljon kizi Abdullaeva. (2022) PEDAGOGICAL VIEWS ON THE TEACHING OF LITERATURE IN THE EARLY MIDDLE AGES. *Science and Innovation* 1(2)
20. Bobur Yangiboy o'g'li Hakimov., Ozoda Odiljon qizi Abdullayeva.(2022) "MARTIN IDEN" asaridagi Martin Idenning hayotga bo'lgan muhabbat tafsilotlari. *Yosh tadqiqotchi jurnali* 1(3)

21. Abdullayeva Ozoda Odiljon qizi. (2022) ADABIYOT FANINI O'QITISHDA XALQ OG'ZAKI IJODI NAMUNALARINING AHAMIYATI (MAQOLLAR MISOLIDA) *Science and Innovation 1(2)*
22. Abdullayeva Ozoda Odiljon qizi. (2022) ADABIYOT FANINI O'QITISHDA SHARQ ALLOMALARINING METODIK QARASHLARI *Science and Innovation 1(2)*
23. Ozoda Odiljon qizi Abdullayeva. (2022) ZULFIYA HAYOTI VA IJODINI O'RGATISHDA ZAMONAVIY USULLAR *Scientific progress 3(4)*
24. Diyorbek Turg'unpo'latov & Ozoda Abdullayeva. (2022) HAJVIY ASARLARDA MUBOLAG'A JANRINING QO'LLANILISHI *Scientific progress 3(4)*
25. Ozoda Odiljon qizi Abdullayeva.(2022) ANVAR OBIDJON IJODINI O'RGANISHDA SAMARALI USULLAR *Science and Innovation 1(3)*